

ฝากเรื่องราวไว้กับน้อง ๆ (๔๑) : คณะฟุตบอลแห่งชาติสยาม (๑)

vajiravudh.ac.th/OVtoVC/OVtoVC_81.htm

บทความปัจจุบัน | บทความย้อนหลัง : ตอนที่ ๑ - ๒๐ | ๒๑ - ๓๐ | ๓๑ - ๔๐ | ๔๑ - ๕๐ | ๕๑ - ๖๐ | ๖๑ - ๗๐ | ๗๑ - ๘๐ | ๘๑ - ๙๐ | ๙๑ - ๑๐๐

| ๑๔๐ - ๑๖๐ | ๑๖๑ - ๑๘๐ | ๑๘๑ - ๒๐๐ | ๒๐๑ - ๒๒๐ | ๒๒๑ - ๒๔๐ | ๒๔๑ - ๒๖๐ |

| [ก่อนหน้า](#) | [๔๑](#) | [๔๒](#) | [๔๓](#) | [๔๔](#) | [๔๕](#) | [๔๖](#) | [๔๗](#) | [๔๘](#) | [๔๙](#) | [๕๐](#) | [ถัดไป](#) |

๔๑. คณะฟุตบอลแห่งชาติสยาม (๑)

กีฬาฟุตบอลที่นิยมเล่นในยุโรปนั้นมีหลายประเภท แต่แอสโซซิเอชันฟุตบอล (Association Football) นั้นดูจะเป็นกีฬาที่นิยมเล่นกันมากในประเทศอังกฤษแลภาคพื้นยุโรป กีฬานี้เพิ่งจะแพร่เข้าสู่ประเทศไทยเมื่อกว่า ๑๐๐ ปีที่ผ่านมา และด้วยความที่กีฬานี้ใช้เฉพาะอวัยวะส่วนเท้าในการเตะและเลี้ยงลูกฟุตบอล ชาวไทยในเวลานั้นจึงเรียกกีฬานี้ว่า "หมากเตะ" และเรียกผู้เล่นกีฬานี้ว่า "นักเลงลูกหนัง"

หมากเตะในระยะเริ่มแรกนั้นเล่นกันอยู่แต่เฉพาะในหมู่นักเรียนไทยที่กลับมาจากยุโรป และชาวยุโรปที่มารับราชการในประเทศไทย จนจนวันเสาร์ที่ ๒ มีนาคม ร.ศ. ๑๑๙ (พ.ศ. ๒๔๔๓) จึงได้มีการแข่งขันฟุตบอลตามกฎกติกาการแข่งขันของสมาคมฟุตบอลอังกฤษเป็นครั้งแรกที่ท้องสนามหลวง ระหว่างชาวอังกฤษที่มีถิ่นพำนักในกรุงเทพฯ กับ "ชุดบางกอก" กับ "ชุดกรมศุภษาธิการ" ซึ่งประกอบด้วยข้าราชการชาวสยามที่จบการศึกษาจากยุโรปและชาวยุโรปที่มารับราชการในกรุงเทพฯ ผลการแข่งขันปรากฏว่าเสมอกันไป ๒ - ๒

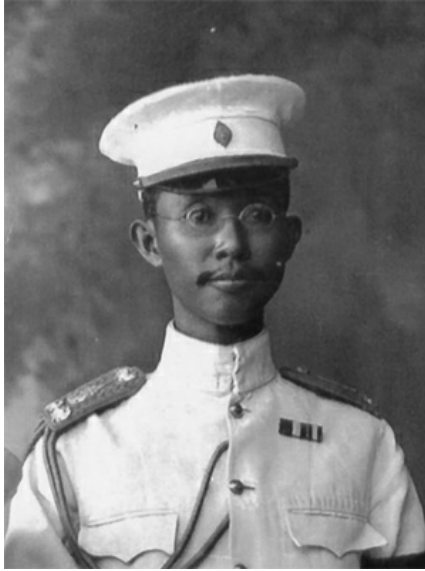
นายกองโท เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา)

จากวันนั้นมาหลวงไพศาลศิลปศาสตร์ (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา) หรือ "ครูเทพ" ได้แปลกฎกติกาการแข่งขันแอสโซซิเอชันฟุตบอลจากภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทย และได้้นำออกเผยแพร่ในวารสารวิทยากรย์ของกระทรวงธรรมการ จึงทำให้กีฬานี้แพร่ไปยังโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพฯ และกรมศุภษาธิการได้จัดให้มีการแข่งขันฟุตบอลนักเรียนขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๔ เป็นการแข่งแบบแพ้คัดออก และกำหนดอายุนักกีฬาทุกคนไว้ไม่เกิน ๒๐ ปีบริบูรณ์ ชุดที่ชนะเลิศในครั้งนั้นคือ ชุดโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์

ภายหลังจากที่มีการจัดตั้งสามัคยาจารย์สมาคมและสามัคยาจารย์สโมสรขึ้นที่โรงเรียนมัธยมวัดราชบูรณะ (๒) ใน พ.ศ. ๒๔๔๔ แล้ว สามัคยาจารย์สมาคมก็ได้จัดให้มีการแข่งขันฟุตบอลในระหว่างสมาชิกของสมาคมที่สนามสโมสรสามัคยาจารย์สมาคมหรือสนามกีฬาโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยในปัจจุบัน สมาชิกของสามัคยาจารย์สมาคมซึ่งต่างก็เป็นครูและบุคลากรทางการศึกษาของชาติจึงได้มีส่วนร่วมแข่งขันฟุตบอล ซึ่งส่งผลให้กีฬาฟุตบอลยิ่งแพร่หลายไปยังโรงเรียนต่างๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และหัวเมืองที่ห่างไกล ดังหลักฐานปรากฏในสมุดจดหมายเหตุรายวันของโรงเรียนตัวอย่างประจำมณฑลพายัพ "ยุพราชวิทยาลัย" เมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๕ ว่า "วันนี้ข้าหลวงธรรมการมาตรวจโรงเรียน...ใจความที่มาพูดในวันนี้...ให้ชื่อฟุตบอล ให้นักเรียนและครูเล่นราคาลูกละ ๑๐ บาท เงินรายนี้ให้จัดการเรียไร และข้าหลวงธรรมการจะออกให้ ๒ เท่าของเงินที่หาได้" (๓)

แม้กีฬาฟุตบอลจะได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นในหมู่นักเรียนก็ตาม แต่สำหรับหน่วยทหารซึ่งเป็นทวีกรมของกำลังพลในวัยจักรจกลับไม่ได้รับอนุญาตให้เล่นกีฬานี้ เป็นเพราะกองทัพสยามในยุคนั้นยังถือคตินิยมแบบกองทัพเยอรมัน ดังที่โทเซอร์วิลเฮล์มที่ ๒ แห่งเยอรมนีได้มีพระราชปฏิสันฐานด้วยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในเรื่องของกองทัพอังกฤษ เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินเยือนราชสำนักเยอรมนีใน พ.ศ. ๒๔๔๕ ว่า "นายทหารพวกนั้นใส่ใจกับการเล่นคริกเก็ตและไปโลกมากกว่าหน้าที่การงาน ไม่จริงจังกับเรื่องของกองทัพอย่างทหารเยอรมัน กองทัพจะไม่ยินดีขึ้นได้เล่นกว่าจะสามารถทำให้พวกนายทหารคิดว่ากองทัพนั้นเป็นธุรกิจของตน และเจ้าเป็นทีที่จะต้องทำงานอย่างขะมักเขม้นวันละแปดชั่วโมงเช่นเดียวกับในบริษัทการค้าทั่วไป" (๔)

(๔)

จอมพล พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงนครไชยศรีสุรเดช
เสนาบดีกระทรวงกลาโหม
เมื่อครั้งทรงดำรงพระยศเป็นนายพลเอก ผู้บัญชาการกรมยุทธนาธิการ

ด้วยแนวคิดแบบกองทัพเยอรมันที่จอมพล พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงนครไชยศรีสุรเดช
เสนาบดีกระทรวงกลาโหมทรงนำมาใช้เป็นหลักปฏิบัติในกองทัพสยามตั้งแต่ยังทรงดำรงพระยศเป็นนายพลโท
ผู้บัญชาการกรมยุทธนาธิการในตอนปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั่นเอง
นายทหารในกองทัพสยามจึงมิได้รับอนุญาตให้เล่นกีฬาที่นิยมกันเป็นสากลเพื่อเป็นการหย่อนใจในระหว่างว่างเว้นจากการปฏิบัติภารกิจประจำวัน
จนล่วงเข้าสู่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้วหลายปี กีฬาฟุตบอลจึงเริ่มแพร่เข้าสู่กรมกองทหาร ดังความตอนหนึ่งในเรื่อง
"ความนิยมฟุตบอลในเมืองไทย" ที่ "นิสิตออกซ์ฟอร์ด" หรือพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงทรงพระราชนิพนธ์ไว้ เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๘
ในระหว่างเสด็จพระราชดำเนินเลียบหัวเมืองมณฑลปักษ์ใต้ แล้วได้พระราชทานไปลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งว่า

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าอยู่หัวเมื่อครั้งทรงเป็น "นิสิตออกซ์ฟอร์ด"

"บรรดาผู้อ่านหนังสือพิมพ์ของท่าน คงจะได้สังเกตเห็นแล้วว่าฟุตบอลนั้น ในสมัยนี้มีคนพอใจชอบเล่นกันเป็นอย่างมาก และไม่ต้องสงสัยเลยที่จะเป็นการเล่นที่ยิ่งขึ้นต่อไปในกรุงเทพฯ ซ่อนก็มีไม่มากนัก แต่ท่านทั้งหลายคงจะได้สังเกตเห็นแล้วว่าฟุตบอลซึ่งเป็นการเล่นของชาวอังกฤษโดยแท้ นั้น เพิ่งจะได้มีค่านิยมเล่นกันมากใน ๔ - ๕ ปีนี้เอง. ตามโรงเรียนต่างๆ นั้น แต่ในหมู่ทหารที่จะได้มาเล่นกันหาตัวกันในเร็วนี้เอง. ผู้บังคับบัญชาฝ่ายทหารยอมทราบอยู่ดีแล้วว่า เวลาใดที่คนหนุ่มๆ มาประชุมรวมกันอยู่ในที่แห่งเดียวกันเป็นจำนวนมาก จะเล่นหรือเล่นฟุตบอลก็ตาม ความคนองอันเป็นธรรมดาแห่งวิสัยหนุ่มๆ เป็นต้องมีการออกโดยอาการอย่างใดอย่าง ๑ ในสมัยก่อนเมื่อครั้งกองทัพของเราได้เริ่มจัดระเบียบขึ้นตามแบบของกองทัพเยอรมันโดยเคร่งครัดนั้น การเดินแถว และการรักษาทั้งปวงย่อมเห็นว่าป็นสิ่งที่ไม่สมควรแก่ทหาร เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเข้าใจว่าด้วยเหตุนี้เองผู้บังคับบัญชาฝ่ายทหารของเรา ถึงจะไม่ห้ามปรามตรงๆ จึ่งไม่มีใครจะได้ออกดูหนังเล่นอย่างใดๆ ที่สิ้น จริงจังการกีฬาได้มีมาแล้วเป็นครั้งคราว และเราก็ยังจำได้ว่าได้เคยเห็นการรักษาของทหารที่ห้องสนามหลวงมาแล้ว ๒ ครั้ง แต่การรักษาอย่างที่ดีมาแล้วนั้นเป็นแต่การรักษาชั่วคราว ความพยายามที่จะบำรุงการเล่นในหมู่ทหารเพื่อให้เป็นทางออกกำลังกายและหย่อนใจนั้นนับว่าไม่มีเลย เพราะฉะนั้นทหารไทยเราจึงล้วนเป็นผู้ที่ได้เคยต้องประพฤติตนอย่างที่ชนเยอรมันเขาเห็นว่าสมควรแก่ทหาร แต่ซึ่งชาวเราเห็นว่าไม่สนุกอย่างยิ่ง

ในกองทัพกองทัพอังกฤษ เขาย่อมมีการเล่นแลกรีฑาต่างๆ ส่วนในกองทัพรัสเซีย เขาก็อดดูหนังการเต้นรำและร้องเพลงเป็นทางบรรเทิงใจในหมู่ทหาร ฝ่ายกองทัพเยอรมันนั้น ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าการทางบันเทิงใจโดยอาการอย่างไร ข้าพเจ้าได้ยินแต่กิตติศัพท์เขาว่าวอดินก้าชายักสูงๆ ซึ่งฝรั่งเขาเรียกกันว่า "เดินดินห่าน" นั้นแหละเป็นวิธีที่เยอรมันเขาใช้สำหรับฝึกหัดกำลังกาย ซึ่งผู้บังคับบัญชาในกองทัพอันเป็นเจ้าของแบบอย่างนั้น ได้ให้อนุมัติเห็นชอบด้วย. การเดินชนิดนี้ข้าพเจ้าเข้าใจว่าคงจะต้องใช้กำลังมากจริง แต่จะนับว่าเป็นทางบันเทิงใจนั้นยังไม่เห็น แต่อย่างไรก็ดี วิธีเดินดินห่านนี้ หาได้นำเอามาใช้เป็น แบบอย่างในกองทัพไทยเราไม่ และเมื่อการเล่นอย่างใดๆ อื่นก็มีได้จัดให้มีขึ้น ทหารของเราจึงมิได้มีการเล่นเพื่อหย่อนใจและออกกำลังกายเลย เว้นไว้แต่การฝึกหัดติดตั้นและหัดกำลังกาย ซึ่งทหารของเราถือว่าเป็นการงาน มิใช่การเล่น. ทางหย่อนใจนั้นแหละเป็นสิ่งที่ทหารเราต้องการ ก็เมื่อทหารเหล่านี้ไม่มีทางที่จะระบายความคนองซึ่งมีอยู่โดยธรรมดาอันปราศจากไทยและสนุกสนาน คือ มีการเล่นชนิดที่ออกกำลังกายอย่างลูกผู้ชาย อีกประการหนึ่งการดื่มเหล้าเบียร์ก็มิใช่ไปทางหย่อนใจที่จะหาได้ด้วยราคาถูกเหมือนอย่างในเมืองอื่นบางเมือง ทหารของเราตามทางราชการ จึงนับว่าไม่มีทางสนุกสนานหย่อนใจอะไรเลย แต่ในทางซึ่งมิใช่ราชการหรือทางส่วนตัวนั้น เขาทั้งหลายบางทีก็ระบายความคนองของเขาโดยวิธีไม่สนุกแก่พลเรือนเลย (เพราะพลเรือนมักต้องหวาดแวก) และไม่ชอบสำหรับพลตระเวนด้วย ส่วนนายผู้บังคับบัญชา ก็ต้องใช้ความระมัดระวังโดยเสมอ เพื่อความคนองที่อยู่ในบังคับของตน.

ต่อมาความนิยมอย่างใหม่ได้ปรากฏขึ้นที่ละเล็กละน้อย. ในโรงเรียนนายร้อยและนายเรือ ได้เกิดเล่นฟุตบอลขึ้น ฟุตบอลได้เกิดขึ้นด้วยอาการอย่างไรนั้น ก็หาได้มีปรากฏในจดหมายเหตุแห่งใดเลย แต่ข้าพเจ้าไม่ทราบว่ามีหน้าที่บังคับบัญชาจะได้เป็นผู้ชักนำเข้ามาหรืออย่างไร แต่การเล่นของอังกฤษชนิดนี้ย่อมมีลักษณะอยู่อย่าง ๑ คือ ว่าถ้าได้เข้าไปถึงแห่งใดแล้ว แม้ทางราชการจะแสดงกิริยาเมเยนสเกเทอใดก็ดี คงไม่สามารถจะบันดาลให้สูญหายไปได้ เพราะฉะนั้นไม่ใช่ว่าการเล่นฟุตบอลนั้นจึงได้กลายมาเป็นวิธีหย่อนใจและออกกำลังกายของนักเรียนนายร้อยและนายเรือ ฝ่ายผู้ที่มีอำนาจบังคับบัญชานั้น ก็เออ อวยอดหนุนไปตามควร. เมื่อในเร็วนี้ได้มีการเล่นแข่งขันกันหลายคราวอย่างฉับฉิวนี้ ในระหว่างนักเรียนนายร้อยทหารบกและเสือป่ากรมพรานหลวงรักษาพระองค์ ซึ่งอยู่ใกล้กันในบริเวณสวนดุสิต ส่วนนักเรียนนายเรือก็ได้มาเล่นกับนักเรียนมหาดเล็กหลวงหลายคราว.

ต่อมานั้นฟุตบอลจึงได้เข้าไปถึงโรงทหาร ผู้ใดได้เป็นผู้เข้าเข้าไปนั้น ข้าพเจ้าหาทราบไม่ แต่จะเป็นใครก็ตาม เขาเป็นผู้สมควรที่จะได้รับความพอใจแห่งเราทั้งหลาย และข้าพเจ้าเชื่อแน่ว่าพวกทหารเองคงจะรู้สึกชอบคุณเขาเป็นอันมาก. เวลานั้นพวกทหารมีทางที่จะหย่อนใจด้วยความร่าเริงและไม่มีโทษ ส่วนการเล่นนั้นเองก็เป็นทั้งบันเทิงไม่เฉพาะแต่ส่วนผู้เล่น ทั้งคนดูก็พลอยรู้สึกสนุกสนานด้วย. ห้องสนามหลวงเวลานี้เป็นสนามที่ฝึกหัดเล่นฟุตบอลสำหรับทหาร ตั้งที่เราเห็นอยู่แทบทุกวันเวลาบ่ายๆ เต็มไปด้วยเพื่อนทหารที่ล้อมคอยดูจะโกนบอกและล้อกันฉันทันตึง. สนามหญ้าในพระบรมมหาราชวังหลังวัดพระแก้ว ก็เป็นที่สำหรับเล่นของกรมทหารรักษาวัง ส่วนทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ก็ไปเล่นที่สวนมิสซังวันใกล้โรงโขนหลวงที่สวนดุสิต แลได้เล่นแข่งขันกับเสือป่ากรมพรานหลวงรักษาพระองค์นี้เองๆ เป็นการบำรุงความสามัคคีให้ดีขึ้น ตั้งแต่ฟุตบอลได้เข้าไปถึงในกองทัพแล้ว ความรู้สึกเป็นเกลือกกันในหมู่ทหาร สังเกตเห็นได้ว่าดีขึ้นเป็นอันมาก ในห้องรักษาการแห่งซึ่งก็มิคน้อยลงกว่าแต่ก่อน การออกนอกบริเวณแลการหนีก็มีน้อยลงมาก ความรู้สึกเป็นมิตรเป็นเกลือกในหมู่ทหารและเสือป่าก็ได้เกิดขึ้นจากการเล่นฟุตบอลเป็นปราม ทั้งนี้สื่อให้เห็นว่านิสัยของทหารเราไม่ถูกกับวิธีปกครองตามแบบของเยอรมัน (ซึ่งไม่ให้มีการเล่น)."

บทพระราชวินิจฉัยนัยอันเป็นเครื่องชี้ชัดว่า ผู้ที่นำกีฬาฟุตบอลเข้าไปเผยแพร่ในโรงเรียนนายร้อย โรงเรียนนายเรือ จนแพร่หลายไปยังกรมทหารมหาดเล็กฯ และทหารรักษาวังนั้น น่าจะต้องเป็นผู้บังคับบัญชาในระดับสูงกองทัพ ทั้งยังจะต้องเป็นผู้ที่ผ่านการศึกษาภาคประเทศอังกฤษ ซึ่งก็คงจะมีแต่ "นิสิตออกซ์ฟอร์ด" หรือพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเพียงพระองค์เดียวที่นอกจากจะทรงเป็นนักเรียนเก่าอังกฤษแล้ว และกรมทหารรักษาวัง ว.ป.ร. ด้วย

- [๑] ต่อมาได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี
- [๒] ปัจจุบันคือ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
- [๓] โรงเรียนตัวอย่างประจำมณฑลพายัพ "ยุพราชวิทยาลัย". สมุดหมายเหตุโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย กับโรงเรียนฝึกหัดครู ร.ศ. ๑๓๑ - พ.ศ. ๒๔๕๗, หน้า ๒๐ - ๒๑
- [๔] พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (ละม้ายมาศ ครุฑตัด - แปล). "จดหมายเหตุจากเยอรมนี", วชิราวุธานุสรณ์สาร ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๔ (๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๕๕), หน้า ๒๓.
- [๕] หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ร.๖.๒.๘/๑ เรื่อง ความนิยมฟุตบอลในเมืองไทย (๒๒ กรกฎาคม ๒๔๕๘).